

מאמר

לה"ע הילולא דרשב"י – ה'תשל"ה

מאת

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בלתי מוגה

יוצא לאור ללי"ג בעומר היתשעי"ה

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים וחמש לבריאה

שבעים שנה להסתלקות-הילולא של כ"ק הרלו"צ ז"ל

©

Published and Copyright 2015 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • <http://www.lahak.org>

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5775 • 2015

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ל"ג בעומר הבעל"ט — הננו מוציאים לאור, מאמר ד"ה להבין ענין הילולא דרשב"י כו' (בהוצאה חדשה ומתוקנת), שנאמר בהתוועדות ל"ג בעומר ה'תשל"ה*, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה — מכתבים (תדפיס מ"אגרות-קודש", שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

מוצש"ק פ' אחו"ק, י"ג אייר, ה'תשע"ה,
שבעים שנה להסתלקות הילולא של כ"ק הרלוי"צ ז"ל
ברוקלין, נ"י.

(* לפני ארבעים שנה.)

תוכן המאמר

ביום ההילולא – עלי' למעלה מעלה לשרשו ומקורו; ובגילוי למטה, פועל ישועות בקרב הארץ. ולכן, בהילולא דרשב"י מודגשת מעלתו המיוחדת – תורתו אומנתו, וגם עבודתו ופעולותיו למעשה בפועל; תלמוד ומעשה; לא רק עמל תורה, אלא גם עמל מלאכה ועמל שיחה, אלא שגם הם נעשים מצד עמל תורה (ס"א"ב).

הדגשת מעלת רשב"י בהשוואה לחוני המעגל, שפעל ירידת גשמים ע"י תפלה, ובהשתדלות מיוחדת – "עג עוגה כו' איני זז מכאן כו'", ואח"כ הוצרך לתפלה נוספת שיהיו הגשמים באופן שיהיו בניך יכולין לקבל; משא"כ רשב"י פעל ירידת גשמים ע"י אמירת תורה, ומיד באופן המתאים אל המקבל (ס"ג).

פעולת השינוי בגשמיות העולם נעשית בדרך כלל ע"י תפלה, העלאת מ"ן, ולא ע"י תורה, שענינה המשכה מלמעלה למטה. ואעפ"כ פעל רשב"י ירידת גשמים ע"י תורה – כי, עבודתו היתה באופן דעושיין רצונו של מקום, בכל מאדך, שאז מלאכתן נעשית ע"י אחרים, שזהו אופן הבירור בדרך מנוחה, כמו בזמן שלמה, שהניצוצים נמשכו מאליהם מצד תוקף המאור. והו"ע המשכת בחי' פנימיות החכמה, פנימיות אבא פנימיות עתיק, ועד לפנימיות עתיק כפי שהוא במקומו, ועי"ז נעשית ההמשכה למטה באופן דפועל ישועות בקרב הארץ (ס"ד"ה).

לאחרי ש"פתח ר' שמעון", יכול להיות שמץ מנהו גם בדורות שלאח"ז, ובפרט בדרא דעקבתא דמשיחא, שהוא בדוגמת דורו של רשב"י – ע"י קיום ההוראה "עשה תורתך קבע" באופן שבזמן שעוסק בתורה ה"ה במעמד ומצב ד"תורתו אומנתו", ומזה נמשך גם על כל היום. ובפרט לאחרי גילוי פנימיות התורה – פנימיות החכמה (דרגת משה, שבחינתו ישנה בכל אחד מישראל) – באופן דיפוצו מעינותיך חוצה (ס"ד"ז).

בל"ג בעומר – זמן מ"ת דפנימיות התורה, ובאופן דמעלין בקודש, ועד לאור חדש שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם – צריך להוסיף בקביעות עתים לתורה, ובפרט בפנימיות התורה, ובאופן דלימוד המביא לידי מעשה, ועי"ז זוכים לגאולה ע"י משיח צדקנו, שילמד תורה את כל העם (ס"ט"י).

בס"ד. יום ג' פ' בהריבחותי, ל"ג בעומר, ה'תשל"ה

(הנחה בלתי מוגה)

להבין ענין הילולא דרשב"י¹. ובפרט ע"פ המבואר באגה"ק סי' ז"ך וביאורו וגם בסי' כ"ח, שביום ההסתלקות עולה כל פעולתו אשר עבד בה למעלה מעלה, וכמבואר בארוכה בסידור בדרושי ל"ג בעומר², שאז עולה הנשמה עד לשרשה ומקורה הכי עליון, וכל זה הוא באופן שענינים אלו (עליית נשמתו ופעולת עבודתו) נמשכים בגילוי למטה, באופן דפועל ישועות בקרב הארץ³. ומזה מובן, שענין הילולא דרשב"י קשור עם מעלתו המיוחדת של רשב"י. ועוד זאת, כיון שביום ההילולא מודגש גם ענין הגילוי למטה, הרי זה קשור גם עם עבודתו ופעולותיו בהנוגע למעשה בפועל, נוסף על מעלתו בלימוד התורה.

(ב) **ובהקדים** שכללות חיי האדם נחלקים ללימוד ומעשה, ובלשון חז"ל⁴: תלמוד ומעשה, שהרי אדם לעמל יולד⁵, שלכן צ"ל ענין של מעשה, ועד למעשה שהוא מלשון מעשין על הצדקה⁶, שהו"ע של כפי' והכרח⁷, שאז הרי זה נקרא בשם עמל. אלא שבענין העמל דקדושה גופא יש ג' אופנים, ובלשון הגמרא⁸: עמל מלאכה (דקאי על מלאכת הבריורים), עמל שיחה (עבודת התפלה, כמארז"ל⁹ אין שיחה אלא תפלה, שנאמר¹⁰ ויצא יצחק לשוח בשדה), ועמל תורה (כמבואר בארוכה בכ"מ¹¹ וגם במאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו¹²). וכל ג' ענינים אלו צריכים להיות בעבודת כל אחד מישראל. והיינו, שנוסף על

(6) ראה בית יוסף לטור י"ד סרמ"ח.
 (7) ראה לקו"ת בחוקותי מח, א. מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"ב ע' תשסא. שה"מ תרע"ח ע' קכא. תרצ"ט ע' 191.
 (8) סנהדרין צט, ב.
 (9) ברכות כ, ב. ע"ז ז, ב.
 (10) חיי שרה כד, סג.
 (11) ראה אוה"ת וישב ח"ה תתקיא, א ואילך. חיי שרה קכט, א ואילך. שה"מ עת"ר ע' רפז ואילך. לקו"ש חט"ו ע' 96 ואילך.
 (12) ד"ה אר"א כל אדם לעמל נברא תרפ"ט (סה"מ תרפ"ט ע' 218 ואילך. ע' 225 ואילך).

(1) לשון הזהר ח"ג (אד"ז) רצא, סע"א.
 רצו, ב. ח"א ריח, סע"א. נתבאר בד"ה להבין ענין הילולא דרשב"י במאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ד (ע' קא ואילך. ועם הגהות — אוה"ת ענינים ע' רכב ואילך. ד"ה הנ"ל דשנת תשל"ל), מאמרי אדמו"ר האמצעי ויקרא ח"ב ע' תרסו ואילך. ד"ה הנ"ל תרנ"ד, עטר"ת. ועוד.
 (2) דש, ב"ג, שז, ב.
 (3) לשון הכתוב — תהלים עד, יב.
 אגה"ק סכ"ח (שבפנים).
 (4) קידושין מ, ב.
 (5) איוב ה, ז.

עמל תורה, צ"ל אצלו גם עמל מלאכה, כמוכן ממארז"ל¹³ כל תורה שאין עמה מלאכה כו' (שאין זה האופן המתאים בענין התורה), כיון שלימוד התורה צ"ל באופן דללמוד וללמד לשמור ולעשות¹⁴, ללמוד על מנת לעשות, שזהו"ע עמל מלאכה. וכן צ"ל ענין התפלה, וכפי שמצינו אפילו בנוגע לרשב"י שתורתו אומנתו¹⁵, שהי' מתפלל משנה לשנה¹⁶. ובפרט ע"פ המבואר בד"ה הבנים יוצאים בקשרים כו'¹⁷, שמי שתורתו אומנתו צריך לענין התפלה במיוחד, תפלה מיוחדת, כיון שזהו ענין עמוק יותר שבו נוגע ענין התפלה יותר מאשר אצל אחרים. וכפי שמצינו גם בנוגע למשה, שענינו תורה (כמ"ש¹⁸ זכרו תורת משה עבדי, לפי שמסר נפשו עלי' לפיכך נקראת על שמו¹⁹), שיש אצלו גם ענין התפלה — תפלה למשה²⁰, אלא שהתפלה דמשה רבינו היא (לא תפלת עני, אלא) תפלת עשיר²¹. ומזה מובן, שהענין דעמל שיחה, ענין התפלה, צ"ל גם אצל מי שתורתו אומנתו, ועד לתכלית העילוי שבזה — שהרי בתורתו אומנתו גופא יש כמה דרגות, וכמבואר בתורה אור²² בנוגע לרב יהודה, שהי' אדם גדול מאד עד שאמר עליו שמואל²³ אין זה ילוד אשה (לית דין בר נש²⁴), וגם אצלו הי' הענין דתורתו אומנתו, שהיתה תורתו ג"כ בבחי' ביטול ממש בבחי' ואשים דברי בפין²⁵, וכמארז"ל²⁶ מתניתין מלכתא (מאן מלכי רבנן²⁷), בחי' מלך שמצוה וגוזר שיהי' הפסק כך כו', והיינו, שהי' אצלו הענין דשכינה מדברת מתוך גרונו — "לפי מדרגתו". אלא שאעפ"כ אין זה מגיע להעילוי שהי' אצל רשב"י. ולכן יש חילוק ביניהם גם בענין התפלה, שרב יהודה הוה מצלי מתלתין יומין לתלתין יומין²⁸, ואילו רשב"י הי' מתפלל פעם בשנה.

אמנם אף שאצל כל אחד מישראל צ"ל כל ג' הענינים דעמל מלאכה עמל שיחה ועמל תורה, מ"מ, יש חילוק מהו עיקר העבודה.

20 תהלים צ, א.	13 אבות פ"ב מ"ב.
21 ראה סיום המשך עת"ר (הנוכר לקמן	14 שם פ"ד מ"ה.
ס"ה) וש"י.	15 שבת יא, א.
22 מקץ לח, ד.	16 רבינו יונה לרי"ף בברכות ת, א (ד"ה
23 נדה יג, א.	אלא ביני עמודי).
24 כ"ה במאירי לאבות פ"א מ"ד.	17 באור תורה להה"מ (קיג, ד). וראה גם
25 ישעי' נא, טז.	מכתב ל"ג בעומר שנה זו (אג"ק ח"ל ע' קצו)
26 כתובות סא, א.	בהערה.
27 ראה גיטין סב, א.	18 מלאכי ג, כב.
28 ר"ה לה, א.	19 ראה מכילתא בשלח טו, א. תנחומא
	שופטים ה. שמו"ר פ"ל, ד.

וע"ד שמבאר רבינו הזקן באגה"ק²⁹ בהחילוק הכללי בין תלמידי חכמים (מארי תורה) ומארי עובדין טבין, שאצל שניהם צ"ל ב' הענינים, והיינו, שהן אצל ישכר צ"ל גם הענין דזבולון, והן אצל זבולון צ"ל גם הענין דישכר, אלא שהחילוק הוא במה היא עיקר עבודתו, ותלמידי חכמים תורתן עיקר. וזהו ענינו של רשב"י שתורתו אומנתו. אבל אעפ"כ התעסק רשב"י גם בענינים של מעשה בפועל, כפי שמצינו³⁰ שתיכף בצאתו מן המערה התעסק רשב"י בענינים של תיקון העולם, ועד לתיקון ענינים הקשורים עם גקה"ט לגמרי שלמטה מסדר השתלשלות, שעשה כמה פעולות כדי לטהר מקום שהי' בגדר ספק וכו'. ועד להמסופר בגמרא ובמדרשים³¹ שכאשר היו צריכים לשלוח שליח לאומות העולם, לרומי שהיתה שולטת בעולם, הי' רשב"י בין השלוחים, והראה שם נסים כו'. אלא שכל זה הי' מצד עמל תורה, כיון שעיקר אומנתו היתה תורתו.

ומזה מובן גם בנוגע ליום ההילולא שלו, שאע"פ שאמר אז בחד קטירא אתקטרנא כו'³², ועוד לפני יום ההילולא אמר כבר אנא סימנא בעלמא³³, ועד שאמרו³⁴ (עה"פ³⁵ יראה כל זכורך את פני האדון הוי') מאן פני האדון הוי' דא רשב"י, והיינו לפי שזו היתה כל מציאותו, הנה ביחד עם זה, היתה לו שייכות גם לענינים של מעשה בפועל. ולכן, בכל ל"ג בעומר, יום שמחתו³⁶, ישנה גם ההמשכה עד למטה, ועד לאופן דפועל ישועות בקרב הארץ, וכמבואר בסיפור כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו³⁷, שבזמנו של אדמו"ר האמצעי ראו מופתים בגלוי בל"ג בעומר בנוגע לזרעא חייא וקיימא כפשוטו.

ג) וביאור המעלה המיוחדת של רשב"י יובן ע"י השוואתו עם תנא אחר שגם הוא גדול ביותר, ולכן שייך לומר שמעלתו (של רשב"י) שהוא גדול יותר גם ממי שגם הוא גדול ביותר. וזהו קישור

— אוה"ת ויחי שנט, א ואילך; סה"מ תרנ"ה ע' נה.
 (34) זהר ח"ב לה, א. נתבאר במקומות שצויינו בהערה הקודמת.
 (35) תשא לד, כג.
 (36) שער הכוונות ענין ספה"ע דרוש יב.
 פרי עץ חיים שער ספה"ע פרק ז.
 (37) "היום יום" יח אייר.

(29) סימן ה (קט, א ואילך).
 (30) ראה שבת לג, סע"ב ואילך. ירושלמי שביעית פ"ט ה"א. ב"ר פע"ט, ו.
 (31) ראה מעילה יז, א ואילך. מדרש איכה זוטא א, מג. ביהמ"ד ח"ד ע' 117.
 (32) זהר ח"ג רפח, א.
 (33) שם ח"א רכה, א. נתבאר בד"ה להבין מה שאמרו כו' מאן פני האדון במאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ד ע' קו. ועם הגהות וכו'

הענינים בכמה דרושים³⁸ שעוסקים בענינו של רשב"י, שמקדימים לבאר החילוק בעבודה בין חוני המעגל לרשב"י. והענין בזה, דהנה, חוני המעגל הי' בזמן ביהמ"ק הראשון (כפי שמשמע בכמה מדרוז"ל³⁹), שאז היתה ה"א ראשונה דשם הוי' בגילוי (כמבואר בארוכה בדרושי תקיעת שופר⁴⁰), ובזמן זה גופא הי' גדול כדורו, ועד שכאשר היו צריכים לבקשת גשמים באו אליו, ודוקא הוא פעל זאת⁴¹. אמנם בכדי לפעול ירידת הגשמים, הי' צריך להיות ענין של השתדלות — ע"י תפלה, ותפלה הקשורה עם תעניות (כמבואר במסכת תענית⁴²), ועד שהוצרך להנהגה מיוחדת שעג עוגה [ועל שם זה נקרא (חוני) המעגל⁴³, שמזה מובן שהי' זה ענין עיקרי אצלן] ואמר רבש"ע בניך כו' איני זו מכאן כו', ורק אז התחילו לירד גשמים. ועוד זאת, שירידת הגשמים היתה בהתאם לענינו והנהגתו של חוני המעגל, שלכן הי' זה באופן של רוב טובה, ולאח"ז הי' צורך בתפלה ובקשה נוספת עד שירידת הגשמים היתה באופן שיהיו בניך יכולים לקבל. משא"כ רשב"י, הנה אע"פ שהי' לאחרי בית שני, בזמן החורבן (כמובן גם מסיפור המערה⁴⁴, שהיתה אז יד רומי תקיפה, ולכן הי' צריך להיות במערה י"ב שנה, ולאח"ז גם שנת הי"ג), היתה פעולתו למטה באופן נעלה יותר מאשר חוני המעגל (בגלל שעבודתו בענין דתורתו אומנתו היתה באופן נעלה ביותר), שכאשר הי' צורך בגשמים, אמר תורה על הפסוק⁴⁵ הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, ועי"ז ירד מטר⁴⁶. ומשמעות הסיפור, שהמטר הי' מיד באופן כזה שהתחוננים (השדות הזקוקים למטר) היו יכולים לקבל זאת, ללא השתדלות נוספת, אפילו לא ע"י אמירת תורה פעם נוספת.

ד) **אמנם** ענין זה דורש ביאור במיוחד, דלכאורה אינו מובן, איך יכולה להיות פעולה למטה ע"י אמירת תורה. ובהקדים,

43 רש"י ד"ה דעגיל — מנחות צד, ב. חדא"ג מהרש"א תענית שם. וראה אוה"ת במדבר ע' תג.

44 שבת לג, ב.

45 תהלים קלג, א. נתבאר במאמרי אדמו"ר הזקן אתהלך לאזניא ע' רי ואילך. אוה"ת ויקרא ע' רנד ואילך. סה"מ תרכ"ז ע' רצא ואילך. עטר"ת ס"ע קל ואילך. תרפ"ז ע' צא ואילך. מקומות שצויינו בהערה 38.

46 זה חר"ג נט, ב.

38 ראה המשך תער"ב ח"א ע' תקעט. ח"ב ע' תשסו. סה"מ עטר"ת ע' תסט. סה"מ עטר"ת ותרפ"ז שבהערה 45.

39 ראה תענית כג, א ובחדא"ג מהרש"א שם. ירושלמי תענית פ"ג ה"ט וביפה מראה שם. סדר הדורות בערכו. וראה גם שיחות: יט כסלו תשל"ה. ש"פ תשא תשמ"מ. ש"פ ויקרא וש"פ צו תשמ"א.

40 לקו"ת דרושים לר"ה נו, ג. ועוד.

41 ראה תענית יט, א. כג, א.

42 שם יב, ב.

דהנה ידוע⁴⁷ החילוק בין ברכה לתפלה, שבתפלה יש צורך בהשתדלות מלמטה ע"י האדם המתפלל, ובלשון הקבלה: העלאת מ"ן. משא"כ ענין הברכה, שהיא בלשון ציווי, כיון שהמברך עומד למעלה מהמקום שממנו צריך להמשיך הברכה. אבל, בגלל זה, הנה ענין הברכה הוא המשכה [ברכה מלשון (הרכבה⁴⁸ ו) המשכה למטה⁴⁹, כמו המברך את הגפנים⁵⁰] מהשרש ומקור בלבד, משא"כ תפלה שתכליתה לפעול רצון חדש (שזהו שאומרים יהי רצון), ובאופן שהרצון החדש יפעול שינוי למטה בגשמיות העולם ובגשמיות הדברים. וכמבואר בארוכה באגה"ק⁵¹, שהתפלה היא המשכת אור א"ס כו' לשנות הנבראים מכמות שהם, שיתרפא החולה וירד הגשם מן השמים כו', שזהו תוכן ברכת רופא חולים ומברך השנים, ועד"ז בנוגע למילוי כל בקשות צרכי עמך ישראל למטה כפשוטו, שנכללים בברכת שמע קולנו, שבה יכולים להוסיף בקשת כל הצרכים⁵². משא"כ בלימוד התורה וקיום המצוות (ע"ד הרגיל), הרי ע"י לימוד התורה לא נשתנה גשמיות הדבר שלומד אודותיו, ועד"ז בקיום המצוות, כמו הנחת תפילין, שאין שינוי בקלף התפילין ע"י הנחתן בראש ובזרוע [והיינו, שהשינוי נעשה ע"י העבודה של מעבד העורות, וכן ע"י העבודה של הסופר שכותב הפרשיות ומכניסם במקומם ע"פ ההלכה, אבל המצוה דהנחת תפילין עצמה אינה משנה את גשמיות הדבר]. ומבואר בזה, שבכדי לפעול שינוי בגשמיות העולם למטה, יש צורך בהעלאת מ"ן, ולכן צ"ל השתדלות והעלאה כו' של המקום שבו צריך להיות השינוי, שזהו ענין התפלה שהיא דוקא באופן של בקשה והשתדלות ועד לתענית כו'. וגם לאח"ז צ"ל מדידת המטה, אם התפלה היתה באופן שפועלת ריבוי אורות, רוב טובה, שזוהי המשכה שעמך ישראל לא יכולים לקבל. משא"כ ענין הברכה, כיון שאינו פועל דבר חדש לשנות המטה, לא נוגע כ"כ השתדלות המטה, ועד שענין זה יכול להיות בלשון של ציווי. ועפ"ז צריך ביאור במיוחד, איך פועלים המשכת המטר ע"י אמירת תורה, הרי ענין התורה הוא באופן של המשכה מלמעלה למטה, שנמשך דבר הוי' (הלא כה דברי כאש⁵³) למטה כמו שהוא למעלה, ובפרט אצל אלו

49) תו"א מקץ לז, ג.
 50) לשון חז"ל — כלאים רפ"ז.
 51) קונטרס אחרון ד"ה להבין מ"ש בפע"ח (קנה, א).
 52) שו"ע אדה"ז או"ח סקי"ט ס"א.
 53) ירמי' כג, כט.

47) המשך תער"ב ח"ב וסה"מ עטר"ת
 שבהערה 38. מקומות שצויינו בהערה 45.
 וראה בארוכה לקו"ת פ' ראה יט, א. ד"ה אמר
 ריב"ל תרכ"ט. לקו"ש ח"י ס"ע 37 ואילך.
 וש"נ.
 48) ראה סה"מ תרנ"ד ע' שיב.

שתורתם אומנתם, כמבואר בתו"א (הנ"ל ס"ב) שאופן לימודם הוא כמו מלך שמצוה וגוזר כו', שלכאורה אין בזה הענין דהעלאת מ"ן, ואעפ"כ נעשה עי"ז המשכת המטר, ועד שהמשכת המטר היתה מלכתחלה באופן המתאים לצורך השדה.

ה) והביאור בזה יובן ע"פ דברי הגמרא במסכת ברכות⁵⁴, רבי שמעון בן יוחאי אומר, אפשר אדם חורש כו' וזורע כו' וקוצר כו', תורה מה תהא עלי', אלא בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים, שנאמר⁵⁵ ועמדו זרים ורעו צאנכם גו'. ולהעיר, שמצינו בדוגמת זה פס"ד בנגלה תורה בנוגע לתלמיד חכם, שבני עירו מצווין לעשות לו מלאכתו⁵⁶.

והענין בזה, דהנה, הנהגת רשב"י וחבריו היתה באופן דעושין רצונו של מקום, כיון שנוסף על הענין דבכל לבבך ובכל נפשך⁵⁷, הי' אצלם גם הענין דבכל⁵⁷ מאדך⁵⁸ (שזהו ענין עבודת התפלה באופן דתפלה לעשיר), ועי"ז⁵⁹ הי' לימוד התורה שלהם באופן שפעלו החיבור של התורה עם קוב"ה⁶⁰. וענין זה הוא בדוגמת העלאת מ"ן שפועלת הענין דעמדו זרים ורעו צאנכם, שתהי' מלאכתן נעשית ע"י אחרים. וכללות הענין בזה בנוגע לעבודת הבירורים (באופן נעלה יותר מאשר פשטות הענין), דהנה ידוע⁶¹ שיש ב' אופנים בעבודת הבירורים, יש אופן שהבירור הוא ע"י עבודה קשה ביותר בדרך של מלחמה, כמאמר⁶² נהמא אפום חרבא ליכול, אך יש אופן שהבירור הוא בדרך מנוחה (ואעפ"כ הרי זה נקרא בשם עמל מלאכה), כפי שהי' בזמן שביהמ"ק הי' קיים בימי שלמה, דכתיב ביי"ב⁶³ וישב שלמה על כסא הוי', והניצוצות נמשכו אליו מכל מקום שהיו בו, ועד שאפילו הניצוצות שהיו במלכות שבא וכיו"ב, נמשכו אליו מעצמם (פון זיך אַליין געצויגן), והיינו⁶⁴ לפי שהיתה אז

ש"ע"י ההקדמה דאה' דובכל מאדך ממשיך המשכת אוא"ס בתורה כו"י.	54) לה, ב.
60) ראה לקו"ת שלח מז, ג. נא, א.	55) ישע"י סא, ה.
61) ראה לקו"ת במדבר ג, ד ואילך.	56) שבת קיד, א. יומא עב, ב.
ובארוכה סה"מ תרנ"ט ע' קעג ואילך. תש"ד ע' 106 ואילך.	57) ואתחנן ו, ה.
62) זהר ח"ג קפח, ב.	58) ראה חדא"ג מהרש"א לברכות שם.
63) דברי הימים"א כט, כג.	ג. מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ג ח"ב ע' תרעט.
64) ראה תו"א בראשית ה, ד ואילך.	תקס"ט ע' קלה. אוה"ת עקב ע' תפא. לקו"ש ח"ב ע' 98 ואילך.
מקומות שצויינו בהערה 61.	59) ראה המשך תער"ב ח"א פקע"ו,

אבוקה ומאור גדול ביותר, שמשך אליו (צוגעצויגן צו זיך) את הניצוצות מכל מקום, אפילו ממקום רחוק, שגם ענין זה הוא מצד תוקף המאור, שמגיע אורו וכח פעולתו להמשיך הניצוץ אפילו ממקום רחוק ביותר. ובאופן כזה היתה עבודת הברורים אצל רשב"י שהיתה תורתו אומנתו — בדרך מנוחה, מצד תוקף המאור כו⁶⁵.

ויש להוסיף בביאור הענין, ע"פ המבואר בסיום המשך עת"ר⁶⁶ בנוגע למשה רבינו [ומזה יובן גם בנוגע לרשב"י, שהי' בדוגמת משה רבינו, כמבואר בארוכה בכ"מ⁶⁷], שענינו הי' ענין חכמה, ועד לפנימיות החכמה [וביחד עם זה הי' ענינו גם ענין הדעת (כמבואר בתניא⁶⁸ ובארוכה בספרי קבלה⁶⁹), וכמבואר במ"א בארוכה⁷⁰ דהיינו הך], והיינו, שנוסף לכך שהמשיך בחי' החכמה בכלל, שזהו כללות ענין התורה, המשיך בזה גופא (נוסף על חיצוניות התורה, נגלה דתורה) גם בחי' פנימיות החכמה⁷¹, ובוזה גופא — כפי שפנימיות אבא היא פנימיות עתיק⁷², ולמעלה יותר, שהמשיך בחי' פנימיות עתיק כפי שנמצא במקומו (כמבואר בארוכה בהמשך תרס"ו⁷³ העילוי שבזה לגבי פנימיות אבא פנימיות עתיק). וכן הי' גם אצל רשב"י, כאמור לעיל שביום הסתלקותו אמר בחד קטירא אתקטרנא, שזהו למעלה מבחי' פנימיות אבא פנימיות

סידור עם דא"ח שבהערה 2. ובכ"מ.

(68) פרק מב.

(69) ראה עץ חיים שער הכללים ספ"י.

לקו"ש ח"ו ע' 244 ואילך. וש"נ.

(70) ראה אוה"ת ואתחנן ע' רחצ. סה"מ

תרע"ח ע' שנא.

(71) ראה גם סה"מ עטר"ת שבהערה 45

(ע' קלו ואילך), ש"התורה היא מבחי' פנימיות ועצמות א"ס .. ובפרט בבחי' סתום

דתורה .. ועי"ז ממשיכים תוס' אור בעולם מבחי' עצמות א"ס, "וע"כ הרשב"י ע"ה ..

הי' מקור בחי' סתום דתורה שהוא הי' ענינו לגלות בחי' פנימיות התורה .. הי' מחבר

סתום וגליא דתורה .. ע"כ המשיך גשמים ע"י התורה".

(72) ראה לקו"ת נצבים מט, ד. סה"מ

ה"ש"ת ע' 49 ואילך. וש"נ.

(73) ע' קבו ואילך. וראה גם סה"מ תרצ"ו

ע' 9.

(65) ראה גם סה"מ עטר"ת שבהערה 45

(ע' קלז) בנוגע ליחידי סגולה שתורתן אומנתן

— "להמשיך בכח תורתם בחי' עצמות האור

למטה ושיהי' עי"ז השינוי למטה .. כמו ..

בתפלה .. כן הוא ביותר ע"י התורה כו".

ושם, ש"בתורה הוא בדרך מלמעלמ"ט

בדרך מנוחה" — לא רק באופן "שצ"ל עכ"פ

התעסקות בהענין, וכמו רב יהודא כולא תנוי'

בנזיקין הוה, שהי' הברור עי"ז .. מ"מ הי'

ע"י התעסקות בהענין, אלא באופן "שאינו

צריך התעסקות כלל בעניני' .. וזה הי'

מדרגתו של הרשב"י ע"ה, שע"י עסק תורתו

בפנימיות התורה נעשה הברור בדרך ממילא

כו".

(66) ד"ה אמנם עדיין אינו מובן כו' —

"ל בקונטרס בפ"ע (פסח שני שנה זו), ונרפס

לאח"ז בסה"מ עטר" ע' רנ ואילך.

(67) ראה זהר ח"א יד, ב בהגהה. עמק

המלך שער דיקנא קדישא פ"ט (סב, א).

מאמרי אדמו"ר הזקן פרשיות ח"ב ע' תקפו.

עתיק, אלא כפי שפנימיות עתיק נמצא במקומו ובמקורו (שלכן אומרים על זה בחד קטירא אתקטרנא). ועי"ז הי' גם ענין ההמשכה למטה⁷⁴, ועד לאופן דפועל ישועות בקרב הארץ.

ו) והנה לאחרי שענין זה נפעל באופן דפתח ר' שמעון⁷⁵, היינו, שרשב"י עשה "פתיחה" בענין זה [כפי שמצינו בכ"מ⁷⁶ שעיקר ההוכחה לענין הפתיחה היא מהלשון פתח ר' שמעון דוקא (נוסף על פתח אליהו⁷⁷)], אף שלשון זה נאמר אצל כו"כ, אזי יכול להיות שמץ מנהו גם בדורות שלאח"ז, ועאכו"כ בדרא דעקבתא דמשיחא, שעליו נאמר בזהר⁷⁸ שלא יהא דרא כדרא דא (כדורו של רשב"י) עד דרא דייתי מלכא משיחא (שזהו דרא דעקבתא דמשיחא). והיינו, שב' הענינים דתלמוד ומעשה שמאחדים את כל ג' הענינים דעמל מלאכה ועמל שיחה ועמל תורה (כנ"ל ס"ב), צריכים להיות באופן כפי שהם מצד עמל תורה, כמו אצל רשב"י שעיקר אומנתו היתה תורתו.

ובהקדים שאף שלכאורה הדין הוא שבזמנינו קשה למצוא דוגמת רשב"י וחבריו⁷⁹, הרי נתבאר כמ"פ⁸⁰ שבכחו של כל אחד מבנ"י למלא הוראת חז"ל⁸¹ (שהיא גם נתינת כח) עשה תורתך קבע באופן שבמשך הזמן שקובע לתורה [כדת הניתנה לכאו"א בהלכות ת"ת, וכמארז"ל⁸² אפילו פרק אחד שחרית כו"כ⁸³, ועאכו"כ יותר מזה], הרי הוא במעמד ומצב שתורתו אומנתו. ועוד זאת, שהזמן שבו לומד תורה (באופן דתורתו אומנתו), הרי הוא מרחיב וממשיך אותו (ער שפרייט דאָס פּאַנאַנדער) על כל היום כולו (כלשון הידוע מכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו⁸⁴), עד שכל היום חדור (דורכגענומען) בענין זה, והיינו, שגם

74) לכאורה הכוונה גם להמבואר בסיום המשך עת"ר הנ"ל, ששלימות ענין הבירורים (לא רק שהרע מתבטל בהטוב, אלא שנהפך לגמרי) הוא ע"י ההמשכה מבחי' פנימיות אבא פנימיות עתיק, בחי' עץ החיים בעצם (לא רק בחי' עה"ח המתלבש בעה"ד), שמשם שרש משה כו' (החו"ל).

75) ראה (לדוגמא) זח"ג (אדרא זוטא) רפח, א. וראה מכתב פסח שני תש"י (אג"ק ח"ג ע' רצה).

76) ד"ה כי כאשר השמים באוה"ת נ"ך ח"ג ע' א'רנג; תרע"ח; תרפ"א; תרפ"ה (סה"מ תרע"ח ע' רפג. תרפ"א ע' רצט.

77) תרפ"ה ע' רמה).

78) ח"ג נח, א.

79) ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ס"ד.

80) ראה לקו"ש חי"ב ע' 229 ואילך. ובכ"מ.

81) אבות פ"א מט"ו.

82) מנחות צט, ב. הל' ת"ת לאדה"ז פ"ג ס"ד.

83) לשון אדה"ז — תניא פל"ד.

84) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מהוריי"צ ח"ג ע' תו (נעתק ב"היום יום" יא אלול). ספר השיחות תרצ"ז ע' 211. לקו"ש ח"א ע' 169.

כשעוסק בענינים אחרים (גם של קדושה או אפילו של רשות), הרי זה חודר עם הענין דתורתך קבע כפי שנעשה אצלו באופן דתורתו אומנתו.

ויש לצרף זה עם המבואר לעיל (ס"ב) מתו"א שבתורתו אומנתו יש כמה חילוקים, וכמו החילוק בין רשב"י, שהי' בזמן התנאים, לרב יהודה, שהי' בזמן האמוראים, דכולי תנויי' בנזיקין הוה⁸⁵, כדי⁸⁶ לתקן את כל הענינים הבלתי רצויים עד סוף כל הדורות. ולכן הנה דוקא בנוגע לרב יהודה מודגש ענין המס"נ⁸⁷, שזהו ענינו המיוחד של דרא דעקבתא דמשיחא, כהתורה הידועה⁸⁸ על הפסוק⁸⁹ והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה, שעיקר הענוה היתה בפני דרא דעקבתא דמשיחא, שאצלם ישנו ענין המס"נ ביותר, ובמיוחד מצד הצורך לסבול (דורך-טרָאָגן) ולקיים בפועל הציווי אל יבוש מפני המלעיגים⁹⁰ (שהחידוש בזה הוא, שלא זו בלבד שלא חסר אצלו ח"ו בהנהגתו במעשה, שהרי זה דבר פשוט שצריך לנהוג בהנהגה המתאימה, וגם בנוגע לדיבור שבא בגלוי אל הזולת, הרי גם זה דבר פשוט שהמלעיג אין לו שליטה עליו כלל (אַז ס'זאַל עפעס-וואָס אָנרירן), אלא עוד זאת, שפועל על עצמו שאפילו בינו לבין עצמו, בהרגש הלב, אין אצלו מלכתחלה רגש הבושה מפני המלעיגים). ומזה מובן שהענין דתורתו אומנתו כפי שהי' אצל רב יהודה, שייך גם לדרא דעקבתא דמשיחא.

ומזה מובן, שכאשר איש ישראל קובע עתים לתורה באופן שבמשך זמן זה הרי הוא במעמד ומצב דתורתו אומנתו, הרי הוא נמצא אז במעמד ומצב שנוסף על הענין דבכל לבבך ובכל נפשך, יש אצלו גם הענין דבכל מאדך, ואז נכלל גם הוא בסוג דעושיין רצונו של מקום, ובמילא נעשה אצלו הענין דעמדו זרים וראו צאנכם, שמלאכתו נעשית ע"י אחרים (כאמור לעיל שבני העיר צריכים לעשות מלאכתו). ואעפ"כ הרי זה נחשב לענין שלו, כיון שהוא הממשיך זאת, ע"י תוקף האבוקה ותוקף המאור שלו שמאיר אצלו בגלוי, ועד שמושך אליו ניצוצים ממקום רחוק ביותר.

שבהערה 45 (ע' קלז).

85) ברכות כ, א.

88) ראה סה"מ עטר"ת ע' תסד. תרפ"ט ע' סט. תרצ"ז ס"ע 298 ואילך. תרח"ץ ע' קע.

86) ראה לעיל הערה 65. המשך תער"ב ח"א פקע"ג, ובהנסמן שם.

תש"ב ע' 13.

87) ראה ברכות שם (בנוגע למעלת רב

89) בהעלותך יב, ג.

יהודה ד"כי הוה שליף חד מסאני' אתי

90) ראה טור ושו"ע אדה"ז או"ח

מטרא("): "קמאי הוו קא מסרי נפשיהו

בתחלתו. וראה סה"מ תרמ"ח ע' קפז.

אקדושת השם". וראה סה"מ עטר"ת

זוהי תכלית העבודה, שמלימוד התורה יומשך למטה בארץ, כמ"ש⁹¹ אם בחוקתי תלכו, שתהיו עמלים בתורה, אזי ונתתי גשמיכם בעתם, וכתורת הבעש"ט⁹² שכל הצרכים הגשמיים⁹³ באים בעתם, והמשכתם בגלוי למטה מעשרה טפחים היא מלכתחילה לפי אופן הכלים שיש לו אז, ובכל הפרטים ופרטי פרטים שנאמרו בפרשה שני' דק"ש, ואספת דגנך ותירושך ויצהרך⁹⁴ כפשוטו, אלא שזהו ביתר שאת וביתר עז, כיון שזהו כפי שפרשה ראשונה (בכל מאדך, עושיין רצונו של מקום) פועלת בפרשה שני'. וכמובן מהמבואר בהדרושים על מארז"ל⁹⁵ למה קדמה פרשת שמע לזוהי' אם שמוע⁹⁶ בענין החילוק שבין ב' הפרשיות, שהתכלית היא שהעבודה דפרשה ראשונה תפעל בעבודה דפרשה שני'. ובסגנון ולשון אחר, כמבואר בקונטרס עץ החיים⁹⁷, שאפילו אלו שמצד עצמם שייכים הם רק ליחודא תתאה ויראה תתאה (שבכללות הרי זה אופן העבודה דפרשה שני'), צ"ל אצלם גם העבודה שמצד יחודא עילאה ויראה עילאה, עכ"פ בזמן מן הזמנים, וענין זה פועל גם על הזמן שבו אוחזים רק בעבודה דיחוי'ת ויר"ת (ובסגנון ולשון דלעיל — שפרשה ראשונה פועלת גם על פרשה שני').

ז) ובכל זה ניתוסף במיוחד מצד הגילוי והפירסום דפנימיות התורה באחרית הימים ע"י חיבורא דילך שיפקון בי' מן גלותא ברחמים⁹⁸ (לאחרי השקו"ט שהיתה כאשר נדפס ספר הזהר בפעם הראשונה⁹⁹, ועד"ז בנוגע לספרי הקבלה וחסידות שלאח"ז), ובאופן דיתפרנסו¹⁰⁰, שענין הפרנסה מורה שנמשך בהבנה והשגה¹⁰¹, ועד שהגיע הזמן דיפוצו מעינותיך חוצה [כידוע מ"ש באגה"ק של הבעש"ט¹⁰² אודות מענה מלכא משיחא על השאלה אימתי קאתי מר, לכשיפוצו מעינותיך חוצה], עד לחוצה שאין חוצה מחוץ הימנו, שגם שם נמשך המעיין

91 ר"פ בחוקתי ובפרש"י.
 92 ראה כתר שם טוב סו"ס רד. סימן רנו.
 93 אור תורה לה"מ סימן כג. "היום יום" כח תשרי. ספר השיחות תשמ"ט ח"א ע' 19.
 94 ראה רמב"ן עה"פ בחוקתי שם.
 95 עקב יא, יד.
 96 ברכות יג, א.
 97 ראה סידור עם דא"ח עד, ב. ובכ"מ.
 98 ספ"ו ואילך. וראה גם סד"ה ויאמר לו יהונתן דש"פ במדבר שנה זו (תשל"ה).
 99 וזהו ח"ג קכד, ב ברע"מ. הובא ונתבאר באגה"ק סימן כו.
 100 ראה גם הקדמת הרח"ו לשער ההקדמות (הקדמה הא') — נדפסה בריש ספר עץ חיים דפוס ווארשא, ובסוף קונטרס עץ החיים לאדמו"ר מהורש"ב נ"ע.
 101 ראה תיקוני זהר תיקון ו בסופו.
 102 ראה מקדש מלך בהקדמה לזהר. כסא מלך לתיקוני זהר שם. הקדמת הרח"ו שם.
 103 נדפסה בכתר שם טוב הוצאת קה"ת בתחילתו.

עצמו, ובאופן של הפצה¹⁰³. ובפרט ע"פ משנת"ל (ס"ה) שרשב"י הי' בדוגמת משה רבינו שעל ידו נמשך בחי' פנימיות החכמה כו', והרי משה רבינו נקרא רעיא מהימנא¹⁰⁴, וכמבואר בארוכה בתניא⁶⁸ שכל נפש ונפש מבית ישראל יש בה מבחי' משרע"ה, ולכן הנה גם בנוגע למעשה בפועל יש אצל כל אחד מישראל כמה ענינים שהם מילתא זוטרת, כמו לגבי משה¹⁰⁵, שזהו לפי שבחי' משה רבינו היא אצלו בגלוי, עד שפועלת בענינים שנוגעים למעשה בפועל. ולכן יכולה להיות אצלו העבודה והפעולה למטה כפי שהיא מצד בחי' פנימיות החכמה כו', כנ"ל.

(ח) **ויש** לקשר זה גם עם מ"ש¹⁰⁶ ואלקים מלכי מקדם פועל ישועות בקרב הארץ. והענין בזה, דהנה, נוסף על מ"ש במד"ר¹⁰⁷ ש"מקדם" אינו (קודם לברייתו של עולם) אלא קודם לאדם הראשון (אדם נברא בששי, וגן עדן בשלישי, הה"ד ואלקים מלכי מקדם פועל ישועות בקרב הארץ כו'), הרי זה קשור גם עם מ"ש לפנ"ז¹⁰⁸ זכור עדתך קנית קדם גו', שפירושו קודם לבריית העולם, כדאיתא במדרש¹⁰⁹ שבעה¹¹⁰ דברים קדמו לבריאת העולם, תורה מניין כו', ישראל מניין, שנאמר זכור עדתך קנית קדם. ובנוגע לתורה וישראל גופא, מי קדם למי, הנה מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר, אפילו לתורה, אבל הראי' על מעלתן של ישראל נתגלתה בתורה גופא, שבה נאמר צו את בני דבר אל בני. וענינו בעבודה, שכאשר איש ישראל לומד תורה באופן דתורתו אומנתו, מתגלית בו המעלה הכי עליונה, ועד למעלה שמחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר, אפילו לתורה. ועי"ז פועלים גם למטה, שמבלי הבט על כך שנמצאים בחושך כפול ומכופל, ובמקום שתורת אמת אומרת, שנקרא בשם חוצה, הנה גם שם נעשה הענין דפועל ישועות בקרב הארץ, כיון שאלקים מלכי מקדם, שקשור גם עם הענין דזכור עדתך קנית קדם.

107 (107 ב"ר פט"ו, ג. — נתבאר בד"ה והגדת לבנך די"א ניסן שנה זו (ראה הערה הקודמת).

108 (108 תהלים שם, ב.

109 (109 ראה ב"ר פ"א, ד. ראה גם ד"ה כימי צאתך דאחרון של פסח שנה זו (תשל"ה).
110 (110 בב"ר שלפנינו: ששה. וראה פסחים נד, א. תנחומא נשא יא. ועוד. פירוש מהרז"ו הארון לב"ר שם.

103 (103 ראה לקו"ש ח"ד ע' 1119 ואילך.
ח"ה ע' 432.

104 (104 ראה פתיחתא דאיכ"ר כד. זהר ח"א

קו, א. ח"ב ח, ב.

105 (105 ראה ברכות לג, ב.

106 (106 תהלים עד, יב. — להעיר, שע"פ המנהג לומר בכל יום הקאפיטל המתאים לשנות חייו (סה"מ י"א ניסן ח"א ע' 1 ואילך) — הותחל בי"א ניסן שנה זו (תשל"ה) אמירת מזמור זה.

ט) **והנה** על יסוד האמור בכתבי האריז"ל¹¹¹ על הפסוק¹¹² והימים האלה נזכרים ונעשים, שמידי שנה ושנה חוזרים ונעשים אותם הענינים שהיו ביום זה, ואדרבה, משנה לשנה ניתוסף בזה, שהרי ישנו הציווי (שהוא גם נתינת כח) להעלות בקודש¹¹³, שלכן הנה בכל ראש השנה יורד אור חדש עליון יותר שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם אור עליון כזה (כמבואר באגה"ק¹¹⁴), ומזה מובן גם בנוגע לכל עניני השנה, שהיו כלולים תחילה בראש השנה¹¹⁵, שהאור חדש עליון יותר שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם אור עליון כזה יורד ונמשך בכל עניני השנה — הרי מובן שכן הוא בנוגע לל"ג בעומר. ובפרט של"ג בעומר הו"ע כללי שקשור עם ענין התורה, כמבואר בכמה דרושים¹¹⁶ שחג השבועות הוא זמן מתן תורה דתורה הנגלית, ול"ג בעומר הוא זמן מ"ת דפנימיות התורה, כפי שנפעל ע"י רשב"י, שענינו הי' להמשיך פנימיות התורה למטה. וכיון שהימים האלה נזכרים ונעשים, הנה ביום סגולה זה צריך להוסיף ולהדר בקביעות עתים לתורה בכלל, ובפרט בפנימיות התורה, תורתו של רשב"י, ובאופן דיתפרנסון כו', ע"י לימוד בהבנה והשגה, שזהו"ע תורת חב"ד. ובאופן שהלימוד יהי' לימוד המביא לידי מעשה¹¹⁷, שזהו כללות הענין דקיום המצוות, ועד לקיום מצות הצדקה (כללות המצוות¹¹⁸), צדקה גשמית וצדקה רוחנית, טוב לשמים וטוב לבריות¹¹⁹, שזהו ענינו של יום השלישי שהוכפל בו כי טוב¹²⁰, וכמבואר בארוכה במ"א¹²¹ שכל רגע של יום השלישי הוא רגע ומצב שיש בו טוב לשמים וטוב לבריות גם יחד, עי"ז שמאחדים אותם ועושים מהם דבר אחד בגלוי, ועד לאחדות דכל ג' האהבות, אהבת ה' ואהבת התורה ואהבת ישראל, כתורת רבינו הזקן הידועה¹²² שהם כולא חד, ובאופן שהעבודה דואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך¹²³,

סה"מ מלוקט ח"ג ע' רצא ואילך).
 117) ראה קידושין מ, ב.
 118) ראה לקו"ת דברים א, ד. פ' ראה כג, ג. וראה תניא פל"ד.
 119) ע"פ קידושין מ, א.
 120) ראה פרש"י בראשית א, ז. וראה אוה"ת בראשית לד, סע"א. משפטים ע' א'קסא. סה"מ תרנ"א ע' קצג ואילך.
 121) ראה לקו"ש חכ"ט ע' 333. וש"נ.
 122) ספר השיחות קיץ היש"ת ע' 3.
 ועוד.

111) רמ"ז בספר תיקון שובבי"ם —
 הובא ונתבאר בספר לב דוד להחיד"א פרק כט.
 112) אסתר ט, כח.
 113) ראה ברכות כח, א.
 114) סימן יד.
 115) לקו"ת תבוא מא, ג. עטרת ראש שער ר"ה בתחילתו.
 116) ראה תורת חיים בשלח רז, ב ואילך.
 המשך תרס"ו ע' רפט. סה"מ תרע"ח ע' רצה.
 תש"ד ע' 211. ד"ה גל עיני תשל"ז (תר"מ

עושינן רצונו של מקום, נמשכת גם בואהבת¹²³ לרעך כמוך¹²⁴. וכשם שבנ"י מקיימים את הציווי ואהבת לרעך כמוך כפשוטו (בנוגע לבנ"י), ועאכו"כ בנוגע להקב"ה שנקרא רעך (כמ"ש¹²⁵ רעך ורע אביך אל תעזוב, זה הקב"ה, כדאיתא במד"ר¹²⁶ והובא ברש"י בפירושו על הש"ס¹²⁷) — מקיים גם הקב"ה את הציווי ואהבת לרעך כמוך (כמ"ש¹²⁸ מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל), ולכן, הנה כשם שאצל הקב"ה לא שייך ח"ו שתהי' עליו איזו שליטה מאיזה ענין שהוא, ולא שייך בו ח"ו מדידה והגבלה, ולא שייך בו ח"ו ענין של דאגה וכיו"ב, נעשה כן גם אצל כל אחד מישראל ואצל כללות בני", עוד בימי הגלות האחרונים. ובפרט לאחר ההתעוררות המיוחדת בשמחת רשב"י, שרצה שיהיו שמחים בשמחתו³⁶, ואמר³⁶ שאפילו תפלת נחם אין לאומרה ביום זה (אפילו מי שאומר נחם כל השנה כולה, ואפילו בשבתות וימים טובים¹²⁹) — הנה מזה נמשך תחילה היפך ענין החורבן והגלות ברוחניות, ואח"כ גם תכלית הכוונה, שנמשך במעשה בפועל, ולמטה מעשרה טפחים, ובאופן שראו כל בשר יחדיו¹³⁰, שהבשר הגשמי יראה זאת.

י) **וכן** תהי' לנו בקרוב ממש, שעוד בימים האחרונים של הגלות נראה הענין דונתתי גשמיכם בעתם, ברכה מרובה בכל הענינים הגשמיים (כתורת הבעש"ט הנ"ל), ועאכו"כ הענין דונתתי שלום בארץ גו' וחרב לא תעבור בארצכם¹³¹, אפילו חרב של שלום¹³², ושכבתם ואין מחריד, היינו שמתבטלת כל המציאות של מחריד, כיון שנפלו אויביכם לפניכם¹³³. ואז יוכלו מתוך מנוחה שמחה וטוב לבב להוסיף בכל עניני תומ"צ, שזהו מ"ש¹³⁴ והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם, וע"ד מ"ש הרמב"ם בארוכה בהלכות תשובה ובהלכות מלכים בסופן¹³⁵ שנתאוו החכמים והנביאים לימות המשיח לפי שאז תהי' מנוחה מכל הדאגות, ולא יהיו ענינים המבלבלים, ויוכלו לעסוק בדעה את הוי"ו¹³⁶, כי כולם

123	קדושים יט, יח.	131	בחוקותי כו, ו.
124	ראה ספר השיחות תש"ה ע' 94.	132	תענית כב, ב. נתבאר בסה"מ הנ"ל
125	משלי כז, י.	הערה 61.	
126	שמו"ר פכ"ז, א.	133	בחוקותי שם, ח.
127	שבת לא, א.	134	שם, יב.
128	תהלים קמו, יט. וראה שמו"ר פ"ל,	135	הלי' תשובה פ"ט ה"ב. הלי' מלכים
			פי"ב ה"ד.
129	ראה גם לקו"ש חל"ז ע' 138 ואילך.	136	ראה רמב"ם שם ה"ה.
130	ישעי' מ, ה.		

ידעו אותי למקטנם ועד גדולם¹³⁷. ועד לקיום היעוד ואולך אתכם קוממיות¹³⁸, בקומה זקופה¹³⁹ — עוד בימי הגלות האחרונים, ועד לפשטות הענין ואולך אתכם קוממיות [שהרי אין מקרא יוצא מידי פשוטו¹⁴⁰, ואדרבה, זוהי עיקר הכוונה שבפסוק. וכמו בנוגע להנחת תפילין, שאם יכוון כל הכוונות, אין זה קיום המצוה שאודותה מדובר בפסוק¹⁴¹, אלא צ"ל תפילין כפשוטו, וכך גם בנוגע להפסוק ואולך אתכם קוממיות (שהרי מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל), שצ"ל כפשוטו], בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו. ואז ילמד משיח תורה את כל העם כולו¹⁴², כמ"ש¹⁴³ ישקני מנשיקות פיהו, ובאופן שילמד גם את הענינים הנסתרים [כידוע שבמשיח יש ב' דרגות, דרגת רב ודרגת מלך (כמבואר במצות מינוי מלך¹⁴⁴), וכיון שיהי' לא רק רב, אלא גם מלך, אזי ילמד גם את הענינים הנסתרים] שיהיו גם אז באופן של רז [שהרי גם לעת"ל יהיו ענינים שתהי' בהם ידיעה, ויהיו ענינים שתהי' בהם אמונה]. ומעין זה מתחיל כבר בימים האחרונים של הגלות, בבחינת טועמי' חיים זכו¹⁴⁵ בערב שבת לפנות ערב, ובאופן כזה מתכוונים אל הגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים¹⁴⁶, ובקרוב ממש.

142) רמב"ם הל' תשובה שם. לקו"ת צו יז, א"ב. שער האמונה פרק נו ואילך.
 143) שה"ש א, ב ובפרש"י.
 144) סהמ"צ להצ"צ קי, ב.
 145) ראה לקו"ש חט"ו ע' 282. וש"נ.
 146) סוף מסכת תמיד.

137) ירמ' לא, לג.
 138) בחוקותי שם, יג.
 139) תו"כ ופרש"י עה"פ.
 140) שבת סג, א.
 141) ראה גם תניא רפל"ח.

הוספה

[ועשי"ק פרשת קדושים תהיו, היתשכ"ה]

מאשר הנני קבלת מכתביו מיום כו' ניסן, ג' אייר, וכן הס' פתח אלי, ות"ח ת"ח. — ולפלא גדול שלא העירו (בשעתו) שמבואר בזה בתו"ח בכ"מ, ובפרט בד"ה ויהי כל הארץ באריכות.

בברכת שנת הצלחה — לכאו"א שמזכירים ליום הולדתם — ולבשו"ט.

*

למש"כ בתחלת הס' (מהרמ"ק וכו') בפי **פתח אלי**, שהוא מפני שאין בזה חד"ת — כמדומה שבמק"א מבואר דשאני אלי (וחנוך) משאר מלאכים — שהיו בגוף למטה וכו'. ואין הזמ"ג לחפש מקומו.

נכתבה על מכתב כללי-פרטי בתאריך זה שנדפס באג"ק חכ"ג אגרת ח'תתקעה. קטעים אלו (מצילום האגרת) אל הרה"ח אי"א נוי"נ עוסק בצי"צ כו' מו"ה מנחם זאב שי הלוי גרינגלאַס. נדפס בספר "ליקוטי סיפורי התוועדויות" (גרינגלאַס) ס"ע 659 ואילך. אגרות נוספות אליו — אג"ק חכ"ב אגרת ח'שסח, ובהנסמן בהערות שם. הס' פתח אלי: "מאמר תפלת פתח אליהו ... עם שני פירושים: א) זיו הזוהר והארז"ל והמקובלים; ב) כוכבי אור הבעש"ט ותלמידיו זלה"ה"; נלקט ונסדר ע"י ריא"ז מרגליות — ירושלים, תשכ"ד.

בתו"ח: = בתורת חיים (לכ"ק אדמו"ר האמצעי). — ראה שם ע"פ הנסמן במפתח מאמרי חז"ל (תקו"ז בהקדמה — יז, א"ב).

בד"ה ויהי כל הארץ: תו"ח בראשית סה, סע"ד ואילך.

*

הבא להלן — הערות על ס' "פתח אלי" הנ"ל — נכתב על עלה בפ"ע. למש"כ בתחלת הס' .. פוי' פתח אלי .. שאין בזה חד"ת: הנ"ל מביא שם מ"ש בס' הדרת מלך בתחלתו בשם הרח"ו (ועד"ז הובא בשער מאמרי רז"ל — סוף מאמרי מדרשי רז"ל — בשם הר"ש ויטאל, ובאור החמה בתחלתו בשם הרמ"ק): "ר' חזקיה פתח* — ר"ל פתח הצינור של מעלה, מה שלא יש כח בשום מלאך, לכך אליהו שהוא מלאך לא נאמר בו פתח, אלא "על פומא דאליהו אתגור", כמ"ש בז"ח דשיר השירים ובכ"מ, ולא הי' יכולת בידו לחדש חידושי תורה אלא מה שכבר נתגלה ונגזר במתיבתא דרקייע יתגלה על פיו למטה. ואין להקשות ממ"ש בתקונים פתח אליהו ואמר רבון עלמין, שזו תפילה בסוד היחוד" (ו"אין לשם שום חידוש בתורה" — אור החמה שם).

שבמק"א מבואר דשאני אלי (וחנוך) משאר מלאכים: ראה סה"מ תרכ"ט ריש ע' קסה.

(* חז"א בתחלתו.)

בסוף הסי' בפ"י שראשי נמלא טל – עיין בזה לקו"ת שה"ש ע"פ זה.
 במש"כ (ע"י מו סקפ"ט) וע"ק שהוא כתר כו' – כאן הכוונה לנביעו, ולא
 לנצד שהוא) כתר ולא למקור, וכמו שמחלק **תומ"י**: **נביעו** דכל **מקורין**.
 הסיום ברוך ה' לאו"א – לא מצאתיו בתקו"ז שתח"י. ואם הוא הוספת
 המו"ל – מובנת התמי' הכי גדולה להציג זה בפנים!
 – ומה שפ"י הראב"ע בפ"י זה בתהלים (הועתק בסי' רע"ד) – פשוט
 שח"ו וח"ו להוסיף על יסוד זה.. בתקו"ז! – ובפרט שהראב"ע פ"י זה אך ורק
 בדרך הפשט, משא"כ ע"ד הסוד – כמובן מסי' אדה"ז ע"פ זה (סוף פסוד"ז).
 ומש"כ בסי' (ע"י לדי') שבזוה"ק ותקו"ז מסיימים כמה מאמרים בזה הפסוק

בסוף הסי' בפ"י שראשי נמלא טל: בתקו"ז שם, לאחר מאמר אליהו "ברוך עלמין אתה הוא
 חד ולא בחושבן כו'" (המסתיים ב"ולאו מכל אלין מדות כלל"), אומר אליהו לרשב"י: "קום
 רבי שמעון ויתחדשון מלין על ירך, דהא רשותא אית לך לגלאה רזין טמירין כו'", ו"קם רבי
 שמעון פתח ואמר ... שראשי נמלא טל (שה"ש ה, ב), מאי נמלא טל, אלא אמר קוב"ה את
 חשיבת דמיומא דאתחרב בי מקדשא דעאלנא בביתא דילי ... לאו הכי ... הרי לך סימנא ...
 מיד קם רעיא מהימנא ואבהן קדישין עמי", ומסיים המאמר: "עד כאן רזא דיתודא"; ועל מה
 שמביא הנ"ל בסוף החלק השני של ספרו ("כוכבי אור הבעש"ט ותלמידיו זלה"ה") את
 המתבאר בספרי חסידות על פסוק ותקו"ז זה, מעיר רבינו –
 עיין בזה לקו"ת שה"ש ע"פ זה: לד, ד ואילך. לה, ד ואילך.

במש"כ (ע"י מו סקפ"ט) וע"ק שהוא כתר כו': על מאמר רשב"י הנ"ל בפ"י הפסוק "שראשי
 נמלא טל", שהוא מה שקוב"ה – ז"א – אומר לספ"י המל', ש"ראשי" – היינו מוחין דז"א
 – נמלא טל ... דא איהו יר"ד ה"א וא"ו ... דסליקו אתוון לחושבן ט"ל, דאיהו מליא
 לשכינתא [=ה"א אחרונה שבשם, "דלא מחושבן ט"ל"] מנביעו דכל מקורין עילאין" – כותב
 הנ"ל שם: "וזש"כ לקמן דאיהו [ר"ל ז"א] מליא לשכינתא מנביעו דכל מקורין, לפי שהמוחין
 דילה נמשכים מעתיקא קדישא, ועתיקא קדישא הוא כתר הוא נביעו דכל מקורין, כמ"ש
 בקה"י ערך מקור וז"ל: מקור נקרא הכתר, כי הוא מקור לכל, מקור"ר ג"י רצו"ן שהוא סוד
 הכתר, עכ"ל".

הסיום ברוך ה' לאו"א: בסיום מאמר "פתח אליהו ואמר רבון עלמין כו'", לאחר התיבות
 "ולאו מכל אלין מדות כלל" – מוסיף הנ"ל בנוסח התקו"ז את הפסוק (תהלים פט, ג):
 "ברוך ה' לעולם אמן ואמן", וכותב ע"ז בספרו שם סקל"ו (ס"ע לג ואילך): "בסידורים שלנו
 מסיימים כאן פסוק זה ... והתרגום שם: בעלמא הדין ובעלמא דאתי. וראיתי בהראב"ע שם
 שכתב, ש"חכם גדול ספרדי אומר, כי הסופר ... כתב בסוף הספר ב"ה שעזוני לכתוב כולו,
 כדרך הסופרים בדורנו לכתוב באחרונה ברוך נתן ליעף כח", עכ"ל. וכ"כ הרבה פעמים בזה"ק
 ובתיקונים – כשמסיים איוה מאמר, מסיים בזה הפסוק ברוך ה' לעולם אמן ואמן".

מסי' אדה"ז ע"פ זה (סוף פסוד"ז): עא, סע"ג ואילך.

שבזוה"ק ותקו"ז מסיימים כמה מאמרים בזה הפסוק: ראה בזה סה"ש תשמ"ח ח"א ע' 167
 ואילך.

(* ועד"ז גם בסיום כל המאמר, לאחר התיבות "עד כאן רזא דיתודא".

— מכאן ראוי לסתור: אלפי מאמרים בזהר ותק"ז ורק במתי מספר בא סיום זה. הרי דבר הוא.

— ומה שנמצא פסוק זה בסי' בסוף פתח אלי' — בודאי נעשה ע"י גדולי ישראל בדורות הראשונים, כיון שנמצא בכל הסי' שמובאת פתיחה זו. ובכל אופן — גושפנקא דאדה"ז חתים עלה כיון שכ"כ בסידורו. ומי ידמה לו כו'.

ז"ע נתקבל מכתבו מז' אייר עם המצו"ב.

ולהעיר אשר בסי' הבעש"ט (שבו התפלל. והוא סי' האריז"ל בכת"י) אין הסיום בילאו"א. וכן לא בסי' קול יעקב. וכן בדפוס הראשון של סי' ר' שבת' מרשקוב (אלא שצ"ע אם מוגה הוא בכלל).

פליאה עליו ותמי', שע"ד "הרעש" דמשפחת... שי הודיע כמה פעמים, ושביקרו באהקתיו ושבאו שם לעמק השווה וכו' — לאו דוקא.

ולהעיר אשר בסי' הבעש"ט כו': פיסקא זו נעתקה (בשינויים) ב"הערות וציונים" לסידור עם דא"ח (קסו, א). וראה גם סה"ש שם ע' 169 (בשוה"ג).
בסי' קול יעקב: סי' האריז"ל של ר' יעקב קאפיל (ראה שם בתפלת השחר, שער עליית התפלה).

בדפוס הראשון של סי' ר' שבת' מרשקוב: קאַרעץ, תקנ"ד.

ועד הנחות בלה"ק

מכון להוצאה לאור תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש וצוקלעה"ה נבג"מ זי"ע

Lahak Hanochos Inc. 788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Email: info@lahak.org

ב"ה.

הגיע מבית הכבוד תורת מנחם התוועדויות כרך נה

הכולל את כל המאמרים והשיחות

מי"ט כסלו עד ש"פ תשא, ט"ז אדר ה'תשכ"ט

הספר נשלח לבתי המנויים

*

בחנויות הספרים יהי' ניתן להשיג

את הספר בט' אייר

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

אפרים שמואל בן פעסל

בקשר עם יום הולדתו – ל"ג בעומר
לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות
ולשנת הצלחה מופלגה בכל אשר יפנה
ויצליח באופן דלמעלה מדרך הטבע